

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 16. maja 2024*

„Predhodno odločanje – Evropska družba – Uredba (ES) št. 2157/2001 – Člen 12(2) – Udeležba delavcev – Registracija evropske družbe – Pogoji – Predhodna izvedba postopka s pogajanji o udeležbi delavcev iz Direktive 2001/86/ES – Evropska družba, ki je bila ustanovljena in registrirana brez delavcev, vendar je postala matična družba hčerinskih družb, ki zaposlujejo delavce – Obveznost naknadne uvedbe postopka s pogajanji – Neobstoj – Člen 11 – Zloraba evropske družbe – Odvzem pravic delavcev glede udeležbe – Prepoved“

V zadevi C-706/22,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Bundesarbeitsgericht (zvezno delovno sodišče, Nemčija) z odločbo z dne 17. maja 2022, ki je na Sodišče prispela 17. novembra 2022, v postopku

Konzernbetriebsrat der O SE & Co. KG

proti

Vorstand der O Holding SE,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi A. Prechal, predsednica senata, L. Bay Larsen, podpredsednik Sodišča v funkciji sodnika drugega senata, F. Biltgen (poročevalec), J. Passer, sodnika, in M. L. Arastey Sahún, sodnica,

generalni pravobranilec: J. Richard de la Tour,

sodni tajnik: D. Dittert, vodja oddelka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 28. septembra 2023,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Konzernbetriebsrat der O SE & Co. KG T. Lemke, Rechtsanwalt,
- za Vorstand der O Holding SE C. Crisolli, Rechtsanwalt,
- za nemško vlado J. Möller, R. Kanitz in N. Scheffel, agenti,

* Jezik postopka: nemščina.

- za luksemburško vlado T. Schell, agent, skupaj s S. Sunnenom in V. Verdanetom, avocats,
- za Evropsko komisijo sprva G. Braun, B.-R. Killmann in L. Malferrari, nato B.-R. Killmann in L. Malferrari, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 7. decembra 2023

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 12(2) Uredbe Sveta (ES) št. 2157/2001 z dne 8. oktobra 2001 o statutu evropske družbe (SE) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 4, str. 251) in členov od 3 do 7 Direktive Sveta 2001/86/ES z dne 8. oktobra 2001 o dopolnitvi Statuta evropske družbe glede udeležbe delavcev (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 4, str. 272).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Konzernbetriebsrat der O SE & Co. KG (svet delavcev družbe O SE & Co. KG, v nadaljevanju: svet delavcev skupine O KG) in Vorstand der O Holding SE (uprava družbe O Holding SE) v zvezi z zahtevo po ustanovitvi posebnega pogajalskega telesa zaradi naknadnega začetka postopka s pogajanjem o udeležbi delavcev, na katerega se nanašajo členi od 3 do 7 Direktive 2001/86.

Pravni okvir

Pravo Unije

Uredba št. 2157/2001

- 3 V uvodnih izjavah 1, 2, 19 in 21 Uredbe št. 2157/2001 je navedeno:
 - „(1) Dokončno oblikovanje notranjega trga in izboljšanje ekonomskega in socialnega položaja v vsej [Evropski s]kupnosti, ki ga omogoča, ne pomenita le, da je treba odpraviti trgovinske ovire, ampak tudi prilagoditi proizvodne strukture razsežnosti Skupnosti. Zato je nujno, da imajo podjetja, katerih poslovanje ni omejeno zgolj na zadovoljevanje lokalnih potreb, možnost načrtovati in izvesti reorganizacijo svojega poslovanja na ravni Skupnosti.
 - (2) Predpostavka takšne reorganizacije je, da imajo obstoječa podjetja iz raznih držav članic možnost združevati svoj potencial z združitvijo. Taki projekti so lahko izvedeni samo z ustreznim spoštovanjem pravil o konkurenci, določenih s Pogodbo.
- [...]
- (19) Pravila o udeležbi delavcev v [evropski delniški družbi (v nadaljevanju: SE)] ureja Direktiva [2001/86] in navedene določbe so torej neločljivo dopolnilo te uredbe ter se morajo izvajati hkrati z njo.

[...]

(21) Direktiva [2001/86] ima namen zagotoviti pravico delavcev do udeležbe pri problemih in odločitvah, ki zadevajo življenje njihove SE. Druga socialna vprašanja in vprašanja delovne zakonodaje, zlasti pravico zaposlenih do informacij in svetovanja, kakor je urejena v državah članicah, opredeljujejo nacionalni predpisi, ki se pod enakimi pogoji uporabljajo za delniške družbe.“

4 Člen 1(1) in (4) te uredbe določa:

„1. Na ozemlju Skupnosti se lahko pod pogoji in na način, kakor je opredeljeno v tej uredbi, ustanovi družba v obliki [SE].

[...]

4. Udeležbo delavcev v SE urejajo določbe Direktive [2001/86].“

5 Člen 2(2)(a) navedene uredbe določa:

„Delniške družbe in družbe z omejeno odgovornostjo iz Priloge II, ustanovljene v skladu z zakonodajo države članice, s statutarnimi sedeži in glavnimi upravami v Skupnosti lahko spodbujajo ustanovitev holdinga SE, če za vsako od najmanj dveh velja:

(a) zakonodaja druge države članice [...].“

6 Člen 8(1) iste uredbe določa:

„V skladu z odstavki 2 do 13 se lahko statutarni sedež SE prenese v drugo državo članico. Tak prenos ne povzroči prenehanja SE ali nastanka nove pravne osebe.“

7 Člen 10 Uredbe št. 2157/2001 določa:

„Glede na to uredbo je SE v vsaki od držav članic obravnavana[,] kakor da je delniška družba, ustanovljena v skladu z zakonodajo države članice, v kateri ima statutarni sedež.“

8 Člen 12(1) in (2) te uredbe določa:

„1. Vsaka SE je registrirana v državi članici, v kateri ima statutarni sedež in vpisana v register države članice, predpisan s pravom te države članice [...]

2. SE se ne sme registrirati, če ni sklenjen dogovor o ureditvi udeležbe delavcev v skladu s členom 4 Direktive [2001/86] ali sprejeta odločitev v skladu s členom 3(6) [te d]irektive ali če se obdobje pogajanj v skladu s členom 5 [navedene d]irektive konča brez sklenitve dogovora.“

Direktiva 2001/86

9 V uvodnih izjavah 3, od 6 do 8 in 18 Direktive 2001/86 je navedeno:

„(3) Za spodbujanje socialnih ciljev Skupnosti je treba predvsem glede udeležbe delavcev opredeliti posebne določbe, katerih cilj je zagotoviti, da ustanovitev SE ne povzroči odprave ali krčenja praks udeležbe delavcev, že obstoječih v družbah, ki sodelujejo pri ustanavljanju SE. Za uresničitev tega cilja si je treba prizadevati z uvedbo skupine pravil s tega področja, ki dopolnjujejo določbe Uredbe [št. 2157/2001].

[...]

(6) [...] v vseh primerih oblikovanja SE [bi bilo treba] zagotoviti postopke obveščanja in posvetovanja na čezmejni ravni.

(7) Če v eni ali več družbah, ki ustanavljajo SE, že obstajajo pravice soodločanja, se morajo ohraniti, tako da se prenesejo na SE, ko je ta ustavljen [ustanovljena], razen če se stranke ne odločijo drugače.

(8) Konkretno postopke čezmejnega obveščanja in posvetovanja z delavci ter po potrebi tudi soodločanja, ki naj bi se uporabljali za vsak[o] SE, je treba opredeliti predvsem s sporazumom med udeleženiimi strankami, če tega sporazuma ni, pa z uporabo skupine subsidiarnih pravil.

[...]

(18) Temeljno načelo in izrecni cilj te direktive je zaščita pridobljenih pravic delavcev glede udeležbe pri odločitvah družbe. Pravice delavcev, ki so veljale pred ustanovitvijo SE, naj bi določale podlago za pravice delavcev do udeležbe v SE (načelo ‚prej in potem‘). Zato bi morali takšen prijem uporabiti ne le pri ustanovitvi SE, temveč tudi pri strukturnih spremembah v obstoječem [obstoječi] SE in za družbe, na katere vplivajo procesi strukturnih sprememb.“

10 Člen 1 te direktive, naslovljen „Cilj“, določa:

„1. Ta direktiva ureja udeležbo delavcev v zadevah [SE] iz Uredbe [št. 2157/2001].

2. V ta namen je treba v vsakem [vsaki] SE sprejeti sporazume o udeležbi delavcev v skladu s pogajalskim postopkom iz členov 3 do 6 ali v skladu s Prilogo v okoliščinah iz člena 7.“

11 Člen 2 navedene direktive, naslovljen „Opredelitve pojmov“, v točkah (b), (c) in (g) določa:

„V tej direktivi:

[...]

(b) ‚udeležene družbe‘ pomenijo družbe, ki neposredno sodelujejo pri ustanavljanju SE;

(c) ‚hčerinska družba‘ neke družbe pomeni družbo, nad katero ima ta družba prevladujoč vpliv [...];

[...]

(g) ‚posebno pogajalsko telo‘ pomeni organ, ki je v skladu s členom 3 ustanovljen za pogajanja s pristojnim organom udeleženih družb glede uvedbe ureditev za udeležbo delavcev v SE [...].“

12 Člen 3 te iste direktive, naslovljen „Ustanovitev posebnega pogajalskega telesa“, v odstavkih od 1 do 3 in 6 določa:

„1. Kadar vodstvo ali upravni organi udeleženih družb načrtujejo ustanovitev SE, morajo čimprej po objavi okvirnih pogojev združitve ali oblikovanja matične družbe ali po odobritvi načrta za oblikovanje hčerinske družbe ali za preoblikovanje v SE narediti vse potrebno, vključno z zagotavljanjem informacij o identiteti udeleženih družb, zadevnih hčerinskih družb ali zadevnih obratov in o številu njihovih delavcev, da začnejo pogajanja s predstavniki delavcev družb o ureditvah za njihovo udeležbo v SE.

2. V ta namen se ustanovi posebno pogajalsko telo, ki zastopa delavce udeleženih družb in zadevnih hčerinskih družb ali zadevnih obratov [...]

[...]

3. Posebno pogajalsko telo in pristojni organi udeleženih družb s pisnim sporazumom določijo načine udeležbe delavcev v SE.

V ta namen pristojni organi udeleženih družb obvestijo posebno pogajalsko telo o načrtu in dejanskem postopku ustanavljanja SE do njegove [njene] registracije.

[...]

6. Posebno pogajalsko telo se lahko [... z] večino[, določeno v odstavku 4,] odloči, da ne bo začelo pogajanj ali da bo zaključilo že začeta pogajanja in da se bo oprlo na predpise o obveščanju in posvetovanju z delavci, ki veljajo v državah članicah, kjer ima SE delavce. Takšna odločitev zaustavi postopek za sklenitev sporazuma iz člena 4. Kadar se sprejme takšna odločitev, se ne uporablja nobena določba Priloge.

[...]

Posebno pogajalsko telo se znova sestane na pisno zahtevo vsaj 10 % delavcev v SE, njegovih [njenih] hčerinskih družbah in podružnicah ali njihovih predstavnikov, ne prej kakor dve leti po zgoraj navedeni odločitvi, razen če se stranki dogovorita, da se bodo pogajanja ponovno začela prej. [...].“

13 Člen 4 Direktive 2001/86, naslovljen „Vsebina sporazuma“, v odstavku 2(h) med različnimi elementi določa, da mora sporazum o podrobnih pravilih glede udeležbe delavcev v SE, sklenjen med pristojnimi organi udeleženih družb in posebnim pogajalskim telesom, določati „datum začetka veljavnosti sporazuma in njegovo trajanje, primere, v katerih se je treba o sporazumu znova pogajati, in postopek za ponovna pogajanja o njem“.

14 Člen 6 te direktive, naslovljen „Zakonodaja, ki se uporablja za pogajalski postopek“, določa:

„Kjer ta direktiva ne določa drugače, se pri pogajalskem postopku, predvidenem v členih 3 do 5, uporablja zakonodaja države članice, v kateri bo sedež SE.“

15 Člen 7 navedene direktive, naslovljen „Standardna pravila“, v odstavku 1 določa:

„Za doseganje ciljev iz člena 1 države članice [...] določijo standardna pravila o udeležbi delavcev, ki morajo izpolnjevati določbe, določene v Prilogi.

Standardna pravila, ki jih določa zakonodaja države članice, v kateri bo sedež SE, se uporabljajo od datuma registracije SE, kadar se:

(a) stranki tako dogovorita; ali kadar

(b) [...] ni bil sklenjen dogovor in:

- se pristojni organ vsake sodelujoče stranke odloči sprejeti uporabo standardnih pravil v zvezi z SE in s tem nadaljevati registracijo SE, in
- posebno pogajalsko telo ni sprejelo odločitve iz člena 3(6).“

16 Člen 11 Direktive 2001/86, naslovljen „Zloraba postopkov“, določa:

„Države članice v skladu z zakonodajo Skupnosti sprejmejo ustrezne ukrepe za preprečevanje zlorabe SE v zvezi z odvzemom pravice do udeležbe ali z odrekanjem te pravice delavcem.“

17 Člen 12 te direktive, naslovljen „Upoštevanje te direktive“, v odstavku 2 določa:

„Države članice določijo potrebne ukrepe ob neskladnosti s to direktivo; še zlasti zagotovijo, da so na voljo upravni ali sodni postopki, ki omogočajo opravljanje dolžnosti, izhajajoče iz te direktive.“

18 Del 1 Priloge k navedeni direktivi, ki vsebuje referenčne določbe iz člena 7 iste direktive, ureja sestavo telesa, ki zastopa delavce. V prvem odstavku točke (g) določa, da „[š]tiri leta po ustanovitvi predstavniškega telesa to telo preuči, ali naj začne pogajanja za sklenitev sporazuma iz členov 4 in 7 [Direktive 2001/86] ali pa naj naprej uporablja standardna pravila, sprejeta v skladu s to Prilogo“.

Nemško pravo

19 Direktiva 2001/86 je bila v nemško pravo prenesena z Gesetz über die Beteiligung der Arbeitnehmer in einer Europäischen Gesellschaft (zakon o udeležbi delavcev v evropski družbi) z dne 22. decembra 2004 (BGBl. I, str. 3675, 3686, v nadaljevanju: SEBG).

20 Člen 18 SEBG, naslovljen „Obnovitev pogajanj“, v odstavku 3 določa:

„Če se načrtujejo strukturne spremembe SE, ki bi lahko zmanjšale pravice delavcev do udeležbe, pogajanja o pravicah delavcev do udeležbe v SE potekajo na pobudo vodstva ali sveta delavcev SE. Namesto da bi bilo treba ponovno ustanoviti posebno pogajalsko telo, lahko pogajanja z vodstvom SE sporazumno vodi svet delavcev SE skupaj s predstavniki delavcev, na katere se nanaša načrtovana strukturna sprememba in ki jih svet delavcev SE dotlej ni zastopal. Če v teh pogajanjih dogovor ni dosežen, se po samem zakonu uporabljajo členi od 22 do 33 o svetu delavcev SE ter členi od 34 do 38 o soodločanju.“

21 Člen 43 SEBG določa:

„SE se ne sme zlorabljeni za to, da se delavcem odvzamejo ali odrečejo pravice do udeležbe. Domneva zlorabe je podana, če v letu po ustanovitvi SE brez izvedbe postopka na podlagi člena 18(3) pride do strukturnih sprememb, katerih učinek je, da se delavcem odvzamejo ali odrečejo pravice do udeležbe.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 22 Družba O Holding SE, ki sta jo v skladu s členom 2(2) Uredbe št. 2157/2001 ustanovili družbi O Ltd in O GmbH, družbi brez delavcev, ki nimata hčerinskih družb v smislu člena 2(c) Direktive 2001/86, v katerih bi bili zaposleni delavci, in ki imata sedež v Združenem kraljestvu oziroma Nemčiji, je bila 28. marca 2013 vpisana v register družb za Anglijo in Wales. Zato pred to registracijo ni bilo nobenih pogajanj o udeležbi delavcev, določenih v členih od 3 do 7 Direktive 2001/86.
- 23 Družba O Holding SE je naslednji dan, in sicer 29. marca 2013, postala edini delničar družbe O Holding GmbH, ki je imela sedež v Hamburgu (Nemčija) in nadzorni svet, katerega tretjino so sestavljali predstavniki delavcev. Družba O Holding SE je 14. junija 2013 sklenila to družbo preoblikovati v komanditno družbo, poimenovano O KG. Sprememba njene oblike je bila v register družb vpisana 2. septembra 2013. Po tem preoblikovanju se je soupravljanje delavcev v nadzornem svetu prenehalo uporabljati.
- 24 Čeprav družba O KG zaposluje približno 816 delavcev in ima v več državah članicah hčerinske družbe, ki skupaj zaposlujejo približno 2200 delavcev, njeni družbenici – in sicer družba O Holding SE, ki je komanditist, in družba O Management SE, ki je komplementar in je registrirana v Hamburgu ter katere edini delničar je družba O Holding SE – ne zaposlujeta delavcev.
- 25 Družba O Holding SE je s 4. oktobrom 2017 prenesla svoj sedež v Hamburg.
- 26 Ker je svet delavcev skupine O KG menil, da mora vodstvo družbe O Holding SE naknadno izvesti postopek za ustanovitev posebnega pogajalskega telesa, saj je ta družba imela hčerinske družbe v smislu člena 2(c) Direktive 2001/86, ki so zaposlovale delavce v več državah članicah, je sprožil sodni postopek s področja delovnega prava.
- 27 Po zavrnitvi zahtevka sveta delavcev skupine O KG pred Arbeitsgericht Hamburg (delovno sodišče v Hamburgu, Nemčija), ki jo je potrdilo Landesarbeitsgericht Hamburg (deželno delovno sodišče v Hamburgu, Nemčija), je bil spor predložen Bundesarbeitsgericht (zvezno delovno sodišče, Nemčija), ki je predložitveno sodišče.
- 28 Predložitveno sodišče za rešitev tega spora prosi za razlago člena 12(2) Uredbe št. 2157/2001 v povezavi s členi od 3 do 7 Direktive 2001/86 na eni in člena 6 te direktive na drugi strani.
- 29 Poudarja, da te določbe sicer res ne določajo izrecno, da je treba postopek s pogajanjem o udeležbi delavcev, če ni bil predhodno izveden, izvesti naknadno. Vendar meni, da – kot je razvidno zlasti iz uvodnih izjav 1 in 2 navedene uredbe – ta uredba in ta direktiva izhajata iz načela, da udeležene družbe, ki sodelujejo pri ustanavljanju SE, ali njihove hčerinske družbe opravljajo gospodarsko dejavnost, ki vključuje zaposlovanje delavcev, tako da je tak postopek s pogajanjem mogoče začeti že ob ustanovitvi in pred registracijo SE.

- 30 Zato se predložitveno sodišče sprašuje, ali bi v primeru registracije SE, v kateri nobena od udeleženih družb ali njihovih hčerinskih družb ne zaposluje delavcev, cilj, uresničevan s členi od 3 do 7 Direktive 2001/86, lahko zahteval naknadno izvedbo postopka s pogajanjem o udeležbi delavcev, če SE postane obvladujoča družba hčerinskih družb v več državah članicah, ki zaposlujejo delavce.
- 31 V tem okviru predložitveno sodišče meni, da bi se taka obveznost lahko zahtevala vsaj z vidika člena 11 Direktive 2001/86, če tako kot v postopku v glavni stvari obstaja tesna časovna povezava med registracijo SE in pridobitvijo hčerinskih družb, ker bi bilo zaradi te okoliščine mogoče domnevati, da gre za strukturo, ki pomeni zlorabo in katere namen je delavcem odvzeti ali odreči njihove pravice do udeležbe.
- 32 Če bi obveznost naknadne izvedbe postopka s pogajanjem o udeležbi delavcev obstajala, bi se postavljali vprašanja, ali za to obveznost velja časovna omejitev in ali je izvedba tega postopka urejena s pravom države članice, v kateri ima holdinška SE sedaj svoj sedež, ali s pravom države, v kateri je bila prvič registrirana, ob upoštevanju, da je v obravnavanem primeru zadnjenavedena država po prenosu sedeža holdinške SE v Nemčijo izstopila iz Evropske unije.
- 33 V teh okoliščinah je Bundesarbeitsgericht (zvezno delovno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Ali je treba člen 12(2) Uredbe [št. 2157/2001] v povezavi s členi od 3 do 7 Direktive [2001/86] razlagati tako, da je treba v skladu s to direktivo pri ustanovitvi holdinške družbe SE s strani udeleženih družb, ki ne zaposlujejo delavcev in nimajo hčerinskih družb, ki zaposlujejo delavce, ter pri njenem vpisu v register države članice (tako imenovana ‚SE brez delavcev‘) brez predhodne izvedbe postopka s pogajanjem o udeležbi delavcev v SE ta postopek izvesti naknadno, če SE postane obvladujoča družba hčerinskih družb v več državah članicah [...], ki zaposlujejo delavce?
2. Če bo Sodišče na prvo vprašanje odgovorilo pritrdilno:
Ali je naknadna izvedba postopka s pogajanjem v takem primeru mogoča in potrebna brez časovne omejitve?
3. Če bo Sodišče na drugo vprašanje odgovorilo pritrdilno:
Ali člen 6 Direktive [2001/86] nasprotuje uporabi prava države članice, v kateri ima SE sedaj svoj sedež, za naknadno izvedbo postopka s pogajanjem, če je bila ‚SE brez delavcev‘ vpisana v register v drugi državi članici, ne da bi bil predhodno izveden tak postopek, in je še pred prenosom svojega sedeža postala obvladujoča družba hčerinskih družb v več državah članicah [...], ki zaposlujejo delavce?
4. Če bo Sodišče na tretje vprašanje odgovorilo pritrdilno:
Ali to velja tudi, če je država, v kateri je bila ta ‚SE brez delavcev‘ prvič vpisana v register, po prenosu sedeža družbe izstopila iz [U]nije in njena zakonodaja ne vsebuje več določb o izvajanju postopka s pogajanjem o udeležbi delavcev v SE?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 34 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 12(2) Uredbe št. 2157/2001 v povezavi s členi od 3 do 7 Direktive 2001/86 razlagati tako, da je treba – kadar je holdinška SE, ki jo ustanovijo udeležene družbe, ki ne zaposlujejo delavcev in nimajo hčerinskih družb, ki zaposlujejo delavce, registrirana brez predhodne izvedbe pogajanj o udeležbi delavcev – ta pogajanja izvesti naknadno, ker je ta SE postala obvladujoča družba hčerinskih družb v eni ali več državah članicah, ki zaposlujejo delavce.
- 35 V zvezi s tem je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso pri razlagi določbe prava Unije upoštevati ne le izraze iz te določbe, ampak tudi njen kontekst in cilje, ki jim sledi ureditev, katere del je, in po potrebi zgodovino njenega nastanka (sodba z dne 18. oktobra 2022, IG Metall in ver.di, C-677/20, EU:C:2022:800, točka 31 in navedena sodna praksa).
- 36 Na prvem mestu, iz člena 12(2) Uredbe št. 2157/2001 je razvidno, da razen v primerih, ko se posebno pogajalsko telo v skladu s členom 3(6) Direktive 2001/86 odloči, da ne bo začelo pogajanj ali da bo zaključilo že začeta pogajanja, ali ko se obdobje pogajanj iz člena 5 te direktive konča brez sklenitve dogovora, se „SE [...] ne sme registrirati, če ni sklenjen dogovor o ureditvi udeležbe delavcev v skladu s členom 4 Direktive [2001/86]“. Iz tega sledi, da je treba sklenitev takega dogovora in torej pogajanja, ki vodijo k tej sklenitvi, opraviti pred registracijo SE.
- 37 Kot ponazarja ta člen 12(2) in kot je razvidno iz člena 1(4) Uredbe št. 2157/2001 v povezavi z uvodno izjavo 19 te uredbe, so pravila Direktive 2001/86 o udeležbi delavcev neločljivo dopolnilo te uredbe, tako da se morajo izvajati hkrati z njo.
- 38 Člen 3(1) te direktive določa, da „[k]adar vodstvo ali upravni organi udeleženih družb načrtujejo ustanovitev SE, morajo čimprej po objavi okvirnih pogojev [...] oblikovanja matične družbe [holdinga] [...] narediti vse potrebno, [...] da začnejo pogajanja s predstavniki delavcev [teh] družb o ureditvah za njihovo udeležbo v SE“.
- 39 V skladu z odstavkom 2 in odstavkom 3, drugi pododstavek, tega člena se „v ta namen“ ustanovi posebno pogajalsko telo, ki ga pristojni organi udeleženih družb obveščajo „o načrtu in dejanskem postopku ustanavljanja SE do njegove [njene] registracije“. Ustanovitev posebnega pogajalskega telesa in pogajanja o podrobnih pravilih glede udeležbe delavcev v SE so torej tesno povezani z ustanovitvijo SE in se izvajajo v tem okviru.
- 40 Kot so pravilno poudarili predložitveno sodišče ter vse stranke v postopku v glavni stvari in zainteresirane stranke, ki so Sodišču predložile stališča, je iz člena 12(2) Uredbe št. 2157/2001 v povezavi s členom 3, od (1) do (3), Direktive 2001/86 razvidno, da mora postopek pogajanj med strankami o podrobnih pravilih glede udeležbe delavcev v SE za sklenitev dogovora o teh pravilih praviloma potekati ob ustanovitvi SE in pred njeno registracijo. Te določbe se torej ne uporabljajo za že ustanovljeno SE, kadar udeležene družbe, ki so jo ustanovile, ob ustanovitvi niso zaposlovale delavcev, tako da vodstveni ali upravni organi teh družb niso mogli uvesti pogajanj s predstavniki delavcev navedenih družb o udeležbi delavcev v SE pred njeno registracijo.
- 41 Vendar so v tej direktivi določeni trije primeri, v katerih se ta postopek začne ali bi se lahko začel pozneje.

- 42 Prvič, iz člena 3(6), prvi pododstavek, Direktive 2001/86 je razvidno, da se posebno pogajalsko telo lahko odloči, da ne bo začelo pogajanj ali da bo zaključilo že začeta pogajanja, s čimer se utre pot registraciji SE. Posebno pogajalsko telo se nato pod pogoji, določenimi v četrtem pododstavku tega člena 3(6), znova sestane ne prej kakor dve leti po tej odločitvi, da bi odločilo, ali je treba obnoviti pogajanja z vodstvom.
- 43 Drugič, iz člena 4(2)(h) te direktive je mogoče sklepati, da je naknadna obnovitev pogajanj mogoča tudi, kadar je bil dogovor med strankami o podrobnih pravilih glede udeležbe delavcev v SE sklenjen in je veljaven. Med različnimi elementi, ki jih mora tak dogovor vsebovati, ta točka (h) namreč predpisuje, da je treba določiti „primere, v katerih se je treba o sporazumu znova pogajati, in postopek za ponovna pogajanja o njem“.
- 44 Tretjič, del 1(g) Priloge k Direktivi 2001/86, katerega referenčne določbe se pod pogoji, določenimi v členu 7(1) in (2) te direktive, uporabljajo, kadar se pogodbenici tako dogovorita ali ne dosežeta sporazuma, določa, da štiri leta po ustanovitvi predstavniškega telesa, ustanovljenega v skladu z določbami te priloge, to telo preuči, ali naj začne pogajanja za sklenitev sporazuma zaradi določitve podrobnih pravil glede udeležbe delavcev v SE.
- 45 Primer, na katerega se nanaša prvo vprašanje, in sicer primer holdinške SE, ki jo ustanovijo udeležene družbe, ki ne zaposlujejo delavcev in nimajo hčerinskih družb, ki zaposlujejo delavce, in ki jo brez pogajanj o udeležbi delavcev registrira posebno pogajalsko telo, ustanovljeno v ta namen, pa ne ustreza nobenemu od treh zgoraj navedenih primerov, ki predpostavljajo, da je bilo tako posebno pogajalsko telo ustanovljeno ob ustanovitvi SE. Zato besedilo Direktive 2001/86 v takem primeru ne nalaga naknadne izvedbe postopka s pogajanja o udeležbi delavcev v že ustanovljeni SE.
- 46 Na drugem mestu, iz uvodne izjave 21 Uredbe št. 2157/2001 je na eni strani razvidno, da je namen Direktive 2001/86 zagotoviti pravico delavcev do udeležbe pri problemih in odločitvah, ki zadevajo življenje njihove SE, iz uvodne izjave 3 te direktive pa je na drugi strani razvidno, da je namen posebnih določb, sprejetih v ta namen, „zagotoviti, da ustanovitev SE ne povzroči odprave ali krčenja praks udeležbe delavcev, že obstoječih v družbah, ki sodelujejo pri ustanavljanju SE“. V uvodnih izjavah od 6 do 8 navedene direktive je poleg tega pojasnjeno, da „bi bilo treba v vseh primerih oblikovanja SE zagotoviti postopke obveščanja in posvetovanja na čezmejni ravni“, da „se morajo“ pravice delavcev do soodločanja „ohraniti, tako da se prenesejo na SE, ko je ta ustavljen [ustanovljena]“, in da je treba konkretne postopke v ta namen, ki se uporabljajo za vsako SE, „opredeliti predvsem s sporazumom med udeleženi strankami, če tega sporazuma ni, pa z uporabo skupine subsidiarnih pravil“.
- 47 Iz teh uvodnih izjav Direktive 2001/86 izhaja, da se tako jamstvo pridobljenih pravic glede udeležbe delavcev kot pogajanja med strankami o konkretnih postopkih te udeležbe nanašajo na „oblikovanje“ in „ustanovitev“ SE. Zato ne podpirajo trditve, da je treba postopek s pogajanja iz členov od 3 do 7 te direktive v primeru iz prvega vprašanja začeti pozneje v SE, ki je že bila ustanovljena.
- 48 Drugič, v skladu z uvodnima izjavama 1 in 2 Uredbe št. 2157/2001 je njen namen omogočiti obstoječim podjetjem iz različnih držav članic, katerih poslovanje ni omejeno zgolj na zadovoljevanje lokalnih potreb, da reorganizirajo svoje poslovanje na ravni Unije. Ti uvodni izjavi pa ne vsebujeta nobene navedbe, na podlagi katere bi bilo mogoče sklepati, da je treba določbe

Direktive 2001/86 o postopku s pogajanj o udeležbi delavcev smiselno uporabiti za že ustanovljeno SE, kadar so udeležene družbe, ki so jo ustanovile, po tej ustanovitvi začele opravljati gospodarsko dejavnost, ki vključuje zaposlovanje delavcev.

- 49 Tretjič, v uvodni izjavi 18 Direktive 2001/86 je sicer res navedeno, da „[naj bi] pravice delavcev, ki so veljale pred ustanovitvijo SE, [...] določale podlago za pravice delavcev do udeležbe v SE (načelo ‚prej in potem‘)“, pri čemer je dodano, da „[bi zato] morali takšen prijem uporabiti ne le pri ustanovitvi SE, temveč tudi pri strukturnih spremembah v obstoječem [obstoječi] SE in za družbe, na katere vplivajo procesi strukturnih sprememb“.
- 50 Vendar ta direktiva ne vsebuje nobene ustrezne določbe, na podlagi katere bi nastala obveznost začetka pogajanj o udeležbi delavcev ali ki bi razširila zagotavljanje obstoječih pravic delavcev do soodločanja v primerih, ko se strukturne spremembe uvajajo v holdinško SE, ki so jo že ustanovile udeležene družbe, ki ne zaposlujejo delavcev in nimajo hčerinskih družb, ki zaposlujejo delavce. V teh okoliščinah v primeru iz prvega vprašanja iz te uvodne izjave ni mogoče izpeljati obveznosti naknadne uvedbe teh pogajanj.
- 51 Na tretjem mestu, jezikovno, kontekstualno in teleološko razlago, navedeno v točkah od 36 do 50 te sodbe, potrjujejo pripravljalni dokumenti za Direktivo 2001/86, iz katerih izhaja, kot je generalni pravobranilec navedel v točki 54 sklepnih predlogov, da nemožnost naknadnega začetka pogajanj ni posledica spregleda pri pripravi te direktive, temveč je rezultat resnične izbire zakonodajalca Unije, ki izhaja iz kompromisa glede načela „prej in potem“.
- 52 Iz točk 49 in 50 končnega poročila skupine strokovnjakov, naslovljenega „Evropski sistemi udeležbe delavcev“, iz maja 1997 (Davignonovo poročilo) (C4-0455/97) namreč izhaja, da je ta skupina, ki je prispevala k ponovni vzpostavitvi zakonodajnih razprav o statutu SE na področju udeležbe delavcev v SE, posebej obravnavala vprašanje, ali bi morala pogajanja potekati pred registracijo SE ali po njej. Navedena skupina je izvedbo takih pogajanj zaradi predvidljivosti za delničarje in delavce ter stabilnosti življenja SE jasno zagovarjala pred registracijo.
- 53 Ta pristop je bil potrjen ob sprejetju Direktive 2001/86, kot kaže dejstvo, da Svet Evropske unije ni sprejel spremembe, ki jo je predlagal Evropski parlament za uvodno izjavo 7a, ki izrecno predvideva nova pogajanja o soodločanju delavcev v primeru znatnega prestrukturiranja po oblikovanju SE.
- 54 Iz zgornjih elementov razlage izhaja, da člen 12(2) Uredbe št. 2157/2001 v povezavi s členi od 3 do 7 Direktive 2001/86 ne nalaga nobene obveznosti, da se v že ustanovljeni in registrirani SE v primeru iz prvega vprašanja naknadno uvede postopek s pogajanj o udeležbi delavcev.
- 55 Vendar je treba za koristen odgovor predložitvenemu sodišču, ki je navedlo tudi možnost, da obveznost uvedbe naknadnega postopka s pogajanj v že ustanovljeni SE lahko temelji na členu 11 te direktive, na četrtem in zadnjem mestu poudariti, da ta člen, naslovljen „Zloraba postopkov“, od držav članic zahteva, da v skladu z zakonodajo Unije sprejmejo ustrezne ukrepe „za preprečevanje zlorabe SE v zvezi z odvzemom pravice do udeležbe ali z odrekanjem te pravice delavcem“.
- 56 Člen 11 Direktive 2001/86, ki je bil, kar zadeva Zvezno republiko Nemčijo, v notranji pravni red te države članice prenesen s členom 43 SEBG, pa državam članicam pušča polje proste presoje glede izbire ustreznih ukrepov, ki jih je treba sprejeti v zvezi s tem, ob upoštevanju prava Unije, in v primeru iz prvega vprašanja ne določa obveznosti naknadne uvedbe tega postopka s pogajanj.

- 57 Če je treba vprašanja predložitvenega sodišča razumeti tako, da se nanašajo na pojem „zloraba“ iz člena 11 Direktive 2001/86, zadostuje opozoriti, da je v skladu s sodno prakso Sodišča za ugotovitev zlorabe po eni strani potreben skupek objektivnih okoliščin, iz katerih izhaja, da kljub formalnemu spoštovanju pogojev, ki jih določa ureditev Unije, cilj te ureditve ni bil dosežen, in po drugi strani subjektivni element, to je namen pridobiti korist, ki izhaja iz ureditve Unije, z umetno ustvaritvijo pogojev, potrebnih za njeno pridobitev (sodba z dne 21. decembra 2023, BMW Bank in drugi, C-38/21, C-47/21 in C-232/21, EU:C:2023:1014, točka 285 in navedena sodna praksa).
- 58 Glede na vse zgoraj navedene preudarke je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 12(2) Uredbe št. 2157/2001 v povezavi s členi od 3 do 7 Direktive 2001/86 razlagati tako, da – kadar je holdinška SE, ki jo ustanovijo udeležene družbe, ki ne zaposlujejo delavcev in nimajo hčerinskih družb, ki zaposlujejo delavce, registrirana brez predhodne izvedbe pogajanj o udeležbi delavcev – ne nalaga, da je treba ta pogajanja izvesti naknadno, ker je ta SE postala obvladujoča družba hčerinskih družb v eni ali več državah članicah, ki zaposlujejo delavce.

Drugo, tretje in četrto vprašanje

- 59 Ob upoštevanju odgovora na prvo vprašanje na drugo, tretje in četrto vprašanje ni treba odgovoriti.

Stroški

- 60 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

Člen 12(2) Uredbe Sveta (ES) št. 2157/2001 z dne 8. oktobra 2001 o statutu evropske družbe (SE) v povezavi s členi od 3 do 7 Direktive Sveta 2001/86/ES z dne 8. oktobra 2001 o dopolnitvi Statuta evropske družbe glede udeležbe delavcev

je treba razlagati tako, da

– kadar je holdinška evropska družba (SE), ki jo ustanovijo udeležene družbe, ki ne zaposlujejo delavcev in nimajo hčerinskih družb, ki zaposlujejo delavce, registrirana brez predhodne izvedbe pogajanj o udeležbi delavcev – ne nalaga, da je treba ta pogajanja izvesti naknadno, ker je ta SE postala obvladujoča družba hčerinskih družb v eni ali več državah članicah, ki zaposlujejo delavce.

Podpisi